

REDACTIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 luna fl. 1.

N-rii de Duminecă pe
an fl. 1.50.

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERȚIUNILE:

pe 1 și șir garmond: prima dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

CRETA

În Creta nimeni nu mai știe ce se petrece. Pentru-că adevăratul adevăr, așa se vede, nu-i vine nimenu-i la socoteală să-l spună.

Nu se pot tăgădui însă următoarele fapte:

Mai bine de o săptămână, întreaga insulă este în plină insurecțiune.

Creștinii se războiesc cu mohamedanii, învingând azi unii, mâine ceilalți după-cum se întâmplă să fie de mulți când se întâlnesc. Ear' administrațiunea, și peste tot, autoritățile instituite de Sultan, nu mai sunt în stare să țină nici o ordine. Însăși guvernatorul insulei a fugit din palatul său, căutând adăpost la consulatul elin, fiindu-i teamă că îl vor prinde Turcii și-l vor omori, deoarece-ce Sultanul l-ar fi disgrățiat...

E d'asemeni fapt, că tulburările aceste au început încă în vara trecută, când numai cu anevoe s'a putut împedeca izbucnirea unui mare războiu. S'au promis atunci reforme Cretanilor; din Septembrie însă, de când proiectul a fost primit de Crețani și iscălit de Sultan, nici până azi reformele n'au fost puse în practică. Autorităților otomane le-a fost frică de rezistența supușilor mohamedani, cari încă dela început s'au împotrivit ca creștinilor să li-se îmbunătățească soarta.

Aceștia și-au pierdut, în cele din urmă, răbdarea, și eată, cestiunea cretană amenință acum să acopere cu flăcări întreaga Europă.

Situația e cu atât mai gravă, cu cât, așa se vede, tulburările nu s'au putut localiza numai în insulă, ci revoluția a izbucnit și în Macedonia.

Ear element nou și îngrijitor în toată cestiunea e atitudinea Greciei.

Spre uimirea tuturor, într-o bună dimineață regele George și-a pornit pe fiul său spre insula Creta.

Până în momentul când scriem aceste rânduri, nu se știe încă intenția adevărată a flotei grecești.

Dacă a pornit numai să oprească debarcarea în insulă a trupelor otomane, va fi făcut cel mult o plimbare, pentru-că Turcia, așa se pare, nu va trimite în insulă trupe.

I că vrea însă să anexeze insula, după cum elinii din Creta au cerut printr-o adresă votată de întreaga obște, lucrurile se încurcă cu desăvârșire. Pentru-că așa se zice, între marile puteri numai Italia și Anglita ar sta pasive în fața acestui lucru. Celelalte s'ar opune. Vasele de războiu cari staționează în preajma insulei Creta, ar fi și primit instrucțiuni în acest sens.

Cel puțin așa se zice.

Cine știe însă ce valoare li se poate atribui, diferitelor svonuri ce circulă în astfel de împrejurări, nu o să se poată orienta.

Pentru-că ori și cât regele George s'ar fi lăsat sub stăpânirea sentimentului național care-i însuflețește pe supușii săi, totuși nu se poate presupune stăta ușurință că ar fi întreprins acțiunea sa fără a se fi asigurat dintr-o parte oare-care.

În deosebi când se știe despre înaltele și bunele sale legături de rudenie.

Este fiul regelui Danemarcei, rudă de aproape deci atât cu Țarul Rusiei cât și cu Împăratul Germaniei. Fiul său e apoi amic intim cu Țarul, cărui cu prilejul călătoriei lor prin Asia, i-a scăpat viața.

Cu toate acestea fie-care oră ne poate aduce mari surprinderi.

Rusia stă gata să ocupe Turcia. La Sebastopol și Odesa își are concentrate trupe nenumărate.

Și din contra: în Turcia toți și-au pierdut capul. Sultanul stă ascuns prin Serail, trupele fără nici un ban și fără vre-un comandant mai capabil.

Pe de altă parte Anglita pare a fi gata să dea lovitura de moarte Turciei iar în Italia se vorbește de trupe voluntare, cari sub conducerea deputatului Imbriani ar avea de gând să plece în ajutorul cretanilor.

Adevărat, că celelalte state toate accentuează necesitatea statului quo și voința fermă de a face totul pentru-că Turcia să nu fie aruncată într'un nou războiu.

E vorba numai dacă se va găsi între aceste state vre-unul, care să oprească cu forța, trăgând cu tunul, când Grecii vor debarca pe întreaga coastă?

E întrebarea, mai presus de toate, dacă în fața faptelor împlinite, statele europene mai vor și mai pot să facă ceva.

Trecutul, în privința aceasta, vine în favorul Grecilor: Europa, înainte cu câțiva ani, nu s'a învoit nici ca Bulgaria să anexeze Rumelia orientală. Și cu toate acestea după ce anexarea s'a făcut, i-a lăsat în pace pe Bulgari.

Se va întâmpla oare tot așa și cu Grecii, eată ce azi nimeni nu poate să știe.

Se știe numai, că nu de mult regele Greciei a vizitat curțile din Europa și este peste puțină că atunci să nu să fi făcut vre-un aranjament între capetele încoronate, mai ales că o nouă răscoală a Crețanilor era de prevăzut chiar de p'atunci.

Noi, ca popor în suferințe, desigur că nu putem să avem aversiune pentru Grecii cari au plecat să eli-

bereze pe frații lor asupriți. Și dacă ei ar reuși să anexeze Creta, s'ar face numai o dreptate, căci insula pentru care se varsă atâta sânge, este locuită în mare parte de Greci, și a aparținut odată Greciei.

Că Turcia ar slăbi astfel, — e întrebare, de oare-ce decât cu o provincie care își face într'una bucluc, mai bine fără ea.

Interesul nostru cel mare e, la tot cazul, ca lucrurile să se aranjeze fără să profite din ele... Muscalii!

Cădă insula Creta în stăpânirea Greciei, se va întări un element anti-slav.

Facă marile puteri regula în Turcia cum vor ști, numai Constantinopolul să nu ajungă sub ocupație rusească, pentru-că aceasta ar însemna sucombarea Turciei, pe care repunându-o, ni-ar veni rëndul nou, elementului romanic, singurul care stăm în fața colosului dela Nord și a Slavilor din Balcani.

Iredenta bulgară în Dobrogea. Ziarele ungurești au descoperit că în Dobrogea ar fi iredentă bulgară... Ear această afirmare a lor o întemeiază pe un articol al ziarului bulgăresc „Mir” care zice că administrațiunea românească închide școlile bulgare.

Le va fi închinând, dacă nu corespund cerințelor igienice și dispozițiilor legale.

Credem chiar și afirmațiunea, că „Turcii nu fac așa cu școlile bulgare”!... Desigur: unde au bieții Turci vreme să se intereseze și de școli?

Foile ungurești sunt bizare însă când afirmă că „Liga atâta a tot cultivat în Ardeal iredentismul, până ce acesta a izbucnit cu flăcări mari în Dobrogea!”...

Așa scrie „Budapesti Hirlop” de eri, probabil pentru a dovedi ce rar se abate logica prin redacțiunile foilor ungurești.

Contra serbării revoluțiunii. Ziarul dlui Horvath Gyula, „Magyar Hirlop”, în primarticolul său dela 14 Februarie ocupându-se de propunerea lui Kossuth Ferencz, scrie următoarele:

„E vorba numai ca Maghiarii să rămână demni de ei înșiși. Întocmai ca persoanele singurate, așa și popoarele pot să fie obligate prin chestiuni de onoare și prin gratitudine.”

Ear' după-ce face alusiune la disarmonia ce s'ar produce între co-roană și națiune, zice:

„Scurt — și în jurul acestuia se învârt toate — cu 1848 nu este permis să agităm!”

Ear' mai la vale:

„Și când partidul independent a fost atât de leal și de onest, că a luat pe 1848 de pe masa clubului și l-a depus la biroul Dietei, nătlunea să fie

atât de înțeleaptă și guvernul atât de patriotic, încât să nu-l lase a fi luat d'acolo.”

Pentru libertatea presei. Asociațiunea jurnaliștilor maghiari din Budapesta a ținut alaltăieri o adunare, care a discutat asupra proiectului de lege privitor la noua procedură penală, care aduce grave știrbiri libertății de presă.

La adunare a presidat Mikszath Kálmán, ear' raportor a fost Dr. Kenedy Géza.

Ca basă a discuțiunii s'a luat memorandumul redactat de Seres László, care a arătat pe larg toate greutățile ce li-se crează ziaristilor prin noua procedură, conform căreia [procesele de presă ar fi să se ia de sub competența curților cu jurați.

S'a hotărât a se face un memorandum care se va trimite guvernului și Dietei.

Mișcarea electorală în Bucovina ia din ce în ce proporțiuni mai intensive. Frații noștri bucovineni urmăresc cu deosebită atențiune mai ales fazele prin cari se trece acum, până se fac candidaturile.

Despre candidatura d-lui Dr. G. Popovici am primit eri, după ce am pus ziarul nostru sub presă, următoarea telegramă:

Câmpulung, 15 Februarie.

„Candidatura d-lui Dr. G. Popovici a fost primită în cercurile electorale cu mare entuziasm, candidatul fiind un valoros luptător pentru programul național și îndeosebi reprezentant al aspirațiilor țărănimii române de aici. Isbânda este sigură.”

Manifestul Crețanilor.

De Sâmbătă deja, insurgenții crețani au arborat pretutindeni drapelul elin (alb-albastru), ear consulilor din Haleppa le-au dat următorul manifest, publicat de altfel în toate comunele ocupate de dâșii:

„În numele lui Dumnezeu și al patriei decidem:

„De oare-ce este temeinic dovedit, că constituțiunea dată de statele europene anul trecut, nu se poate traduce în fapt, ceea ce dovedesc mai ales sâlbătăciile oribile săvârșite de musulmani și chiar de trupele regulate, căror comandă guvernul central al Sultanului le-a dat;

„deoare-ce punerea în aplicare a constituțiunii numai prin nimicirea totală a populațiunii creștine s'ar putea încerca, din toate aceste cauze proclamăm unirea insulei Creta cu regatul Greciei, ca singura și neștrămutabila noastră dorință, pentru care sfârșit apelăm la bunăvoința și ajutorul întregii Europe.

„Relațiunile noastre către Sultanul Osman Abdul Hamid III le declarăm prin aceasta rupte pentru tot-deauna, și răgăm pe M. Sa Regele George I al Greciei să ocupe insula Creta ca parte integrantă a regatului elin.

„Dat în Haleppo, 25 Ianuarie (6 Februarie) 1897, întâiul an al eliberării noastre.

SODALII NOSTRI

Serata de Duminecă. — Un incident. — Oaspeți plăcuți. — Toasturi și cântări.

Duminecă seara sodalii români din Arad au arănat în restaurantul „Milleniu” o frumoasă seară de cunoștință în onoarea nou venitului personal dela „Tribuna Poporului”. La această serată a participat și cea mai mare parte a clasei culte aradane. Întâmplarea binevenită a adus cu sine de au fost prezenți și trei martiri, dnii: Dr. T. Mihali, (din Deej); M. Veliciu, și A. Suciuc, ceea-ce a ridicat solemnitatea întrunirii.

Inceputul s'a făcut cu un regretabil incident, și anume ne pomenirăm cu un polițist în cărua, care nici mai mult nici mai puțin decât se așeză în fruntea unei mese din sala separată aranjată anume pentru convenire. Indignați de atâta cutezanță, și persecutare fățișă a poliției, adunații pretind dela restaurator să îndrume afară pe nechematul polițist, dar' acesta habar n'are de provocare, ci oarbe cu un deliciu oarecare beutura. Îl provoacă apoi direct dl. Truța, care presida masa, dar' ce-i lui He-cuba, stă ca mutul la gard. Atunci încep a se turbura spiritele și dl. S. Raicu, l. provoacă a se declara dacă e oficios trinis ori ba, ca să se știe că am ajuns până acolo de și bucătura din gură ne este străjuită de poliție ori poliștii și permit pe socoteala lor și aceste chefuri, ca din aceste să ne putem trage consecințele. Poliștii nu-și arată mandatul și concluziunea a fost scurtă de tot: domniaiui a trebuit adevă să iasă afară, cum nu și-o închipuise când a intrat.

Trecuți peste aceste pedeci, se începe veselia cu cântări și toasturi. Sodalii ne-au surprins cu un bogat repertoir de cântări naționale, dirijate de învățatorul N. Ștef; tipograful nou venit Maximilian Dopp, ne-a delectat cu un superb solo, ear' călcianarul I. Olariu, cu monologul „Vlăduțul mamii” predat într'un chip ce ar fi făcut onoarea unui actor rutinat.

Două lucruri transpară din petrecerea sodalilor nostri, și anume: întâiu însuflețirea, ce dovedește un profund sentiment național, și a doua-oară decența manierelor de petrecere, ce dovedește o superioară cultură a inimii, o decență ce numai la industriașii nostri o găsești, precum o constată această dnii Dr. Vuia și I. Russu Șiriani în toastele lor, și ce-i face superiori industriașilor străini, obișnuți la maniere nedecente în petreceri. Aceste rezultate civilisatoare sânt activul succeselor dobân-

dite prin cimentarea elementelor omogene, de o limbă, o credință și un simț, sub contactul cu inteligența, care cu drag însoțește în toate petrecerile sale măestrimea noastră, și în chipul acesta face la masa albă școala socială, în păturile cari prin ocupațiunea lor sânt mai mult expuse la influințe străine și prin aceasta la pierderea caracterului lor național, decât bunăoară sătenii cari trăiesc în masse compacte și numai unii cu alții comunică.

Afară de dnii pomeniți au mai rostit frumoase și instructive toasturi dnii: Truța, Veliciu, Mangra, Ignate Pop, R. Ciorogariu, și I. Moldovan. Îndemnând la iubirea de neam, biserică și muncă cinstită.

Clasa industriașilor e clasa viitorului. Sântem mândri că avem astfel de pioneri ai industriei române, căci ne oferă garanție pentru un frumos viitor pe acest teren.

Nr. 1.

Revisuirea constituției în Sârbia.

Cabinetul Simici va începe în curând discuția asupra revisuirii constituției; pe la sfârșitul lui Februarie, guvernul va comunica șefilor diferitelor partide politice un proiect elaborat de ministrul justiției, dl. Milovanovici, și aprobat, zice-se, de regele Alexandru.

Proiectul guvernului se îndepărtează cu totul de constituția autoritară din 1869 și se apropie de constituția cu adevărat parlamentară din 1888 afară de ceea-ce se atinge de prerogativele coroanei, cari vor fi lărgite, și de câteva privilegii electorale ce se acordă clasei instruite. Cabinetul Simici va convoca Scupcina în cursul lunei Aprilie.

Unor critici.

Doi critici mi-au făcut, până acum onoarea neașteptată de a se ocupa de cărticica mea „Schife umoristice”.

Unul, într'o scurtă notiță, are generositatea de a accepta opt din cele zece piese și le recomandă cu destulă căldură publicului cetitor; ear' pentru celelalte două piese și face unele rezerve, — asupra cărora am să-i dau răspunsul meu mai la vale.

Al doilea critic nu găsește absolut nimic bun în micile mele scrieri.

Critica aceasta este tot anonimă, ca și cea dintăiu, poate de aceea, fiindcă dl

autor crede, că dacă nu subscrii, te simțеști mai liber, de a infunda cât mai stratic pe acela, pe care te-ai supărat pentru te miri-ce.

După informațiunile ce mi-au dat oameni competenți, autorul ultimei critice anonime și din cale afară severe este dl. Dr. Traian Badescu, secretarul cancelariei consistoriale din Caransebeș, un om cam pesimist, cum se zice, dar' care până acum nu știu să-mi fie făcut vre-un rău.

Se cuvine prin urmare să stau puțin de vorbă cu dl. Badescu, fără a mai considera împregiurarea, că după părerea mea, dl. critic și a cam exploatat anonimitatea și s'a grăbit a atribui unor scrieri o importanță cu totul exagerată.

Astfel sper, că nu va fi cu supărarea nimănui, dacă voi trece cu vederea peste unele vorbe grele și spuse mai mult în general decât în special, ca bună-oară sacrilegiu, distrugere a ordinii religioase, desfrânare, socialism, nihilism, anarchism, inclinațiuni perverse și celelalte, care dacă le-am avea, ne-apărat ar urma concluziunea formulată de domnul secretar, adevă: „Pierirea ta din tine”...

Mă voi opri numai la două învinovățiri, care sânt spuse mai precis. În critica se afirmă:

1. Că în scrierea mea amintită se află o batjocură a învățăturilor dogmatice ale bisericii noastre și a preoților ei bândăfeni, și că

2. Fiind cartea mea imorală, fiecare părinte de familie să se îngrijească, să nu ajungă în mâinile soției, fiilor și ficelelor sale.

Acesta este conținutul criticii, despoiat de tonul emfatic și lugubru, ce îl găsim adese-ori la critici de ocaziune, când își cam perd sărita.

La învinovățirile de mai sus am să răspund pe rând în cele ce urmează.

Ad. 1. O slăbiciune răspândită în societatea noastră a fost și este jocul cărtilor. Cunoaște fiecare din noi nu unul, ci chiar mulți oameni, cari din seară până în zori șed în jurul unei mese neobosiți, cu cărți în mână și cu dor de noroc...

Am înfățișat prin urmare într'o schiță icoana aproximativă a unui asemenea bărbat și totodată preot.

Mi-am ales anume persoana unei fețe bisericesti, nu ca să-mi bat joc de ea; ci pentru-că mai ales unui preot îi șade rău, jocul de hazard, — așa îmi închipuiesc eu cel puțin.

Altul poate să creadă, că îi stă bine să joace, este treaba lui; însă nimeni nu mă

poate împedea de a-mi alege după plac persoanele ce vreau să le descriu. Vreau dar' să zic, că Pera al meu este un pătimăș cartofir; ear' cu slăbiciunea de cartofor, care este cea principală, sânt în mod fatal împreunate și altele mai multe. Astfel mai întimpinăm la răposatul Pera: lipsă de bună înțelegere în viața lui familiară, în consecuență și în viața în afară de familie, în legătură cu aceasta mai este stăpănit adese-ori și de o ură adâncă pentru toți cei-ce nu sânt de confesiunea sa.

Cred, că ar fi de prisos să mai stăruiesc asupra faptului, că în adevăr Românii din Ardeal Ungaria și Bănat s'au hărățit și se hărățesc într'una între sine, fiind unii gr-orientali și alții gr-catolici.

De aceea am dorit să arăt în moft incidental, că la adevă nici unii, nici alții nu aduc motive reale de a se hărățit așa, pe moarte și vieață, după-ce aparținem cu toții aceleiași națiuni.

Acum n'am să mai adaug altceva, decât că, dacă totuși unii ori alții vor fi având motive reale pentru aceasta, apoi poștească și certe-se mai departe.

Eu nu pot să-i împedec.

Din acel incident însă nici un om cu mintea normală n'are dreptul de a întortochea și a trage concluziunea absurdă, că io mi-aș bate joc de biserică ortodoxă, precum și de toate învățăturile sale, ba pe deasupra, și de preoțimea ortodoxă din Bănat.

Este numai o întâmplare, că des pomenitul Pera e Bănațean. Tot așa de bine ar putea să fie Ardelean, ori Ungurean. Ear cel ce vrea să generalizeze asupra bănațenilor, ori asupra altora, niște însușiri, care eu le-am atribuit în mod foarte lămurit numai cazurilor singuraticice, îmi face o mare nedreptate.

Astfel fie deplin liniștiți criticii mei amândoi, că n'am ris de preoți nici decăt.

Bine, doar n'o să rîd de moșii mei, cari au fost preoți harnici; n'o să rîd de frați și numeroase rudeni, cari tot preoți români sânt, și în sfârșit n'o să-mi bat joc de amicii mei preoți, cari țin la mine și mi-au mulțumit pentru cartea trimisă, chiar și după ce au cetit criticile apărute. Dacă am ris puțin, apoi am ris de unele slăbiciuni d'ale unora dintre preoți. Și aceasta nu cred să fie așa mare păcat.

Ad. 2. La punctul al doilea, că oare o scriere este morală ori imorală, cestiunea e mai complicată, decât să se poată deslega într'un articol de ziar.

MUTUL.

— Narațiune. —

De

Griga Vaztett.

(Urmare și fine).

Când ne retraserăm pentru ultima oară, perdurăm doi hirurgi și doi asistenți, cari rămăseră imediat morți, pe când alții fură ușor răniiți. În mijlocul furiilor auzirăm de-odată împușcături aproape de tot... Distingeam deja „Allah, Allah!” însoțite de strigăte și pe toate colinele se zăria din norii de fum fesul roșu al lui Islam.

„Măntuiți-vă! Măntuiți-vă!”

Nu mai acest strigăt, mă aduse la conștiință! Mă urcai iute pe un cal bătrân, dar' sigur și nu mă mai gândeam decât la mântuirea proprie. Grija și spaima mi-se măria din clipă în clipă... „Mi-se părea, că mă nimerise un glonț în ceafă, într'un loc unde și azi îl simt, apoi perdu-i ori-ce gândire limpede și dădai pînteni calului.

Nu mai știam unde sânt ai mei, și călării înainte.

În sfârșit ajunse-i într'o vale îngustă și adâncă, unde opri calul. — Și aici fluerau gloanțele în jurul meu, și auziam detunătură de pușcă și strigăte, nu puteam însă distinge din ce parte veniau. — Valca era

acoperită de cadavrele Turcilor și de ai nostri, de membre ciuntite, de arme și cai morți. — Lângă mine dădă un cal cu piciorul și-și deschise gura... D'odată observai înaintea mea un voluntar înalt, care ducea cu grije un rănit sau poate mort. —

Mă apropiai de el și-l întrebai:

„Unde sânt ai nostri? Unde să mă duc?”

Voluntarul să n'toarse. Trebuia să fie foarte obosit, și respira sub povara nemușcată, care îi acoperia aproape toată fața. — Voia să-mi arăte direcția, ridică mâna, dar' se împleteci, mâna-i căzu, mai făcând câți-va pași — și căzu la pământ.

„Mutul nostru!”

Da, era el, cu zimbetul prietenos și ochii suri plini de bunătațe.

Zăcea în această vale a morților, istovit, galben, cu respirația grea, ține însă cu grije povara nemușcată, ce căzu-se de-odată cu el. Mă recunoscu. — Buzele palide încercară să zimbească, ochii i-se n'viorară.

„Ești rănit?”

„Da...”

Uta-i imediat fluerau gloanțele și primădia de moarte, îi rupsei haina plină de sânge și-i cercetai rana, pe care o pusesi cum putui mai bine.

„Seacă-te, te voi duce de aici!” îi zise-i.

Mutul părea că meditează,

„Iute numai iute, grăbește...”

„Iute oameni nu poți lua cu tine...”

„Va trebui să te țin, de altcum celălalt e mort...”

„Nu, e numai leșinat... e rănit la plămâni!”

„Atunci e tot una... Vino tu numai cu mine...”

„Rămân!”

„Ce? Dar' iubite amice!” încercai să-l înduplec.

„Ia-l pe celălalt, ia-l la ori-ce caz!” murmură el, devenind din-ce-in-ce mai galben.

Cunoșteam pe „Mutul” și-l înțelegeam. Îi îmbrățișai și-l sărutai, îl rugam, voiam să-l iau cu puterea, îi demonsturai ce indispensabilă e vieța lui... totul era înzadar! — Numai când îi vorbii de grozăvenia prinosii turcești, îi-se mai luminară ochii, ceea-ce mă făcu să sper... Gloanțele sburau mai dese, șgomotul infernal se apropia tot mai mult... Nu era timp de perdut — amețit de grije și supărare — ridicai corpul nemușcat îl pusei pe șea și plecai cu el — când mă întoarse-i spre „Mutul”, el ne privea învîrtindu-și butonul hainei scaldate în sânge.

Ținrul măntuit, aproape un copil, se vindecă iute. — El îmi povestii, că a cunoscut pe „Mutul” numai în companie, dar'

s'a simțit atras de el. În decursul ultimului atac, turcii nimiciră aproape toată compania. El mergea pe lângă „Mutul”, când se dădă ordinul de retragere, atunci fu și el rănit, și-și perdă conștiința, revenindu-i numai în carul de ambulanță.

După-ce se încheie pacea, aflai în Belgrad că „Mutul” n'a murit pe câmpul de luptă, nici n'a fost maltrat de Turci. O ambulanță turcească îl ridică și-l duse în spital.

Am fost permutat din oficiu într'un loc izolat și depărtat.

Era o zi aspră de iarnă, când trebui să merg în o societate a prim-procurorului din N. în satul Z. pentru recunoașterea unui înghetăt necunoscut.

— Ne încălzirăm mai întâiu cu o ceașcă de ciai, pe urmă intrarăm în casa țărănească unde se afla cadavrul găsit; hirurgical se îndeletnicea deja cu fel de fel de instrumente, lângă el steteau câțiva oameni cu capetele plecate, cari aveau să servească de martori, dar' se fereau să privească asupra mortului și-și întorceau privirile oftând.

„Unde a-ți găsit cadavrul?” întrebă prim-procurorul.

„Într'un sat, la 6 mile de aici. Acolo descoperirăm pe sărmanul zăcând în ză-

Eată, în puține cuvinte, ce am de obiectonat:

Amândoi criticii mei ar dori o carte pentru părinți de familie cu copii și fete mari la casă. Dorința exprimată poftescă să o realizeze scriitorii aceia talentați, care vreau și pot să fie cu gândul între altele și la copii și la cocoșițe, de câte ori scriu ceva d'ale literaturii.

Cât mă privește, m'am simțit tot-deauna incapabil de a o realiza în felul dorit. Și așa „Schițele“ mele nu le-am publicat pentru copii și nici pentru domnișoarele din preajma mărităului. Pe seama copiilor mai mititei am făcut un Abecedar cu poesii și istorioare morale foarte instructive; de pildă: copiii care se joacă cu focul și aprind casa; băețul răsfățat cum își frânge picioarul; pisica ce se joacă cu linca cea harnică; Alexandru cel de omenie, când găsește un ban și nu-l ascunde, ci-l dă omului păgubaș, și câte și mai câte! Atât pentru copii. Ba mai am și un manual de Istoria literaturii, tot pentru copii, dar mai mărisori cevaș.

Far pe seama domnișoarelor, care au eșit deja de prin școale, cum am spus, n'am făcut nimic și nu-i speranță să pot face nici d'acum înainte ceva, — mai ales din cauză că am prostul obicei de a mă gândi în prima linie la realitate, la adevăr. Apoi, vedeți, mai trebuie să gândesc și la aceea, cum să dau adevărului o formă frumoasă, fie ca limbă, fie ca așezare de idei. Apoi dacă nu reușesc întotdeauna, așa cum aș vrea și eu, este oare de condamnat? Care om este în stare să gândească în același moment la multe lucruri? Și astfel trebuie să admit, că vor fi ici colo și de acelea, care nu sunt pe gustul tuturor. Ei, dar cui nu-i plac, să apuce peana și să le spună mai bine, și am să-l felicit. Inșă, domnilor, vă rog un lucru: nu cereți tocmai dela mine, om însurat, ca să fiu cu gândul mereu și pe la — domnișoare... Sau poate doriți, ca și nevastă-mea să mă ia la trei parole? N'aș crede.

Mai bucuroși declar din capul locului și rog pe toate domnișoarele câte au datina de a ceti românește, să aibă bunătațea de a nu lua în mână nici una din povestirile mele prezente și viitoare, pentru-că: autorul nu primește răspunderea pentru efectul eventual desastroș, ce ar putea avea asemenea scrieri asupra inimilor plăpânde și nevinovate din tinăra noastră generație română... Eată ce pot face pentru dumnea-voastră, frumoase domnișoare! A fi cu gândul mereu la d.-voastră, aceasta — ori cât se doresc — durere, nu se mai poate, și nu mi-se permite cu nici un preț. Ză-

padă cu sacul lângă el... Dumnezeu să-l ierte

„După cum se vede e degerat?“ întrebă din nou prim-procurorul, căscând.

„E de crezut... A fost un ger mare“...

„Nu știți în ce clasă poate să aparțină?“

„Nu, „Măria Voastră“, nu putem ști...“

„Trebuie să fie un străin... Poate un fugar... Mulți îl caută acum!“

Prim-procurorul scrise încet și respicac protocolul, ștergea pana, mai cășca și o muia din nou: „Da, a trebuit să fie un fugar!“ și scria mai departe.

Acum îmi veni mie rândul.

Mă apropias de masa pe care zăcea cadavrul, luai un cuțit în mână, ridicai pânza groasă și rămăsei înmărmurit...

Înainte mea zăcea cu ochii deschiși, ca viu, „Mutul“...

Eram, par'că mi-ar fi dat cineva o lovitură în cap, urechile îmi vijăiau, și mi-se părea că vîd înaintea mea... o vale... răniți... bălți de sânge...

„Nu pe mine, nu pe mine, ia-l pe celălalt!“ îmi zise încet mutul cu buzele palte...

Cuțitul îmi căzu din mână. Mă elătinau și mai auziam ca prin vis: „Medicul a leșinat!“ — Ajutor! Ajutor!“... — O boală grea mă doborî la pat, în urma acestora.

Trad. de L. R.

darnie vreau domnii critici să mă tragă pe sfoară...

Nesciind așadar pentru copii, nici pentru domnișoare, la toată întâmplarea am scris pentru ca să cetească domni și doamne, oameni maturi și cu cultură europeană.

Nu-i trebuință să vă spun, că există în literaturile popoarelor un număr enorm de cărți foarte vrednice, cu valoare literară recunoscută și mult cetite, dar cu toate acestea primejdioase pentru anumite vârste și pentru anumite capete. Cărți de natura aceea se vînd astăzi în toate librăriile, până și în cele românești ale dieceselor noastre. Părinții de familie să controleze cărțile de cetit, păzească și copii și domnișoarele, de lucruri care nu le cuprind cu mintea lor, ori le cuprind rău; ear' pe omul mărginit și slab în ale moralității nu-l poți nici îndrepta, nici strica prin o carte literară. A exagera impresiunile moralizatoare ori demoralizatoare ale unei scrieri de natură literară, înseamnă a ne înșela noi înșine asupra multor lucruri.

În vremile de demult oamenii erau osândiți la moarte pe rug pentru scrierile lor. În veacul luminilor pedeapsa cea mai mare ce o poți da unei scrieri, este: necitirea ei. N'ai decât să dovedești, că nu-i nimic bun într'însa, că este un fleac ca formă și conținut. Nu merge însă a rupe de ici o bucăciță, de colo alta, cu scopul ca să le prezenți ca o iconă a întregului. În felul acesta este lucru comod a „dovedi“ imoralitate în ori și ce lucrare de artă, îndată ce cuprinde ceva erotic. Într'o galerie de tablouri și statue avem ocaziune să vedem multă nuditate. Dar n'am fi europeni cu pretenții de civilizație, ci am fi niște vrednici urmași de sălbatici Caraibi dacă am vedea numai carne acolo, unde alții știu să surprindă idei de frumusețe și o nobleță de sentimente. Eată impresiuni, ce se pot deștepta în noi atunci, când ne uităm la o statue goală, la care omul a lucrat cu osteneală și conștiință. Vorba e să o știm privi.

Asemenea este lucrul și la cărțile literare. Vorba e, să le știm ceti.

N'am să mai adaug alt-ceva terminând, decât: Să căutăm după moralitate mai mult în fapte, decât în vorbe; foarte adese ori dela vorbă până la faptă este lung drumul, și foarte adesea omul „moral“ în vorbe este cel mai imoral în fapte? Mai doriți să continuăm?

E. Hodoș.

NOUȚĂȚI

Arad, 16 Februarie st. n. 1897.

Aradul și posta. E incontestabil că Aradul face parte din cele mai progresante orașe din țară. Aceasta se poate vedea și din încasările postale. În anul 1896, Aradul a ocupat în această privință al cincilea loc între orașele mai importante din Ungaria, (50 la număr). Înaintea lui stă numai Buda-Pesta, Fiume, Seghedinul și Zagrebul.

Venitul poștei din Arad a fost anul trecut de 196 mii fl.

„Foia pedagogică“. La 1 Febr. c. a eșit Nr. 3 al acestui organ pedagogic, al cărui director este dl Dr. D. P. Barciuanu, profesor în Sibiu, avînd următorul cuprins: Căteva observări asupra învățămîntului din religione, de Dr. D. P. Barciuanu; Modele de lecțiuni, de Dr. P. Span; Din literatura școlară, de Dem. Comșa; Informațiuni; Felurimi; Corespondență.

Știre literară. Nr. 7 al „Foai pentru toți“ conține următorul sumar: Spiciuri (Bucureștii descris de un francez). — Din depărtare (versuri) de A. Vlăhuță. — Dacă aș fi în provincie. — Dragostea unei vulpi pentru puii ei. — Convorbiri săptămânale (o floare pe zi). — Obiceiu bun. — Zambilele (nuvelă). — Maimuța preotului. — Fiecare minut trebuie întrebuințat. — Narcoc să dai D-zou!... (snoavă). — Un articol interesant: Romanul unui călugăr. —

Gândiri. — Noutăți. — Partea științifică (Apa și vinul). — Glume. — Ce însemnează unele nume de botz. — Cioban. — Puterea obișnuinței. — Fisica de petrecere. Mulțumire. — Petreceri și jocuri — Posta redacției. — Premii oferite abonaților.

O rugare. Primim următoarele: Subscrisul vin cu tot respectul a ruga mult onoratele doamne, domnișoare și domni cari au primit lista de colectat pentru ajutoarea tinerilor Români lipsiți de mijloace din Oradea mare că într'un cât n'ar fi retrimis colectele, să binevoiască a le trimite ori în ce stadiu vor fi la adresa subscrisului până în 24 Februarie st. n. pentru a putea face darea de seamă și a o publica pe calea ziaristică. Oradea-mare la 14 Februarie 1897. Cu toată stima: Teodor Burdan cassariu.

Congres socialist. La 14 c. s'a ținut în Czegléd congresul țeranilor maghiari socialiști, la care au fost reprezentate 52 de orașe. Toți vorbitorii au cerut sufragiul universal și s'au găsit țărani atât de... socialiști, că au declarat: „Nu recunoaștem pămîntul acesta ca patrie a noastră!“...

Onorabil Kulturegylet, pofteste și fă „patrioți“ pe ungurii aceștia, iar nu pe Românii ardeleni, cari își dau sângele și averea pentru țeară.

Anghina difterică, grasează prin Gherla. Până acum au fost 6 casuri dintre care 3 s'au terminat cu moarte. Autoritățile au luat toate măsurile de lipsă. Această spaimă a băeților, nu s'a estins însă și în jurul Gherlei ci ea grasează numai în oraș.

Petreceri. Primim următoarea invitare: „Societatea română de lectură din Lipova“ prin comitetul arangiator sub-semnat are onoare a vă invita la petrecerea cu dans ce se va aranja în 9/21 Februarie a. c. în sala hotelului „Archiducele Josif“, în folosul societății. Pentru comitetul arangiator: Dr. Lazar Ghebeles, președinte; Sever Bocu, vice-președinte; Emil Dozse, cassar; Ioan Toma, secretar; Miloș Popovici, controlor.

Omor în Reșinari. Din Reșinari primim știrea, că făptuitori necunoscuți au străbătut în una din zilele trecute în casa femeii bătăne I. Ihora din Reșinari și cu ajutorul briciului sau a altei unelte i-au tăiat gâtul. A doua zi biata femeie s'a aflat moartă în mijlocul casei.

Zăpadă mare. Foile din România ce ne-au sosit eri scriu următoarele:

Zăpada căzută în moaptea de 27—28 c. a fost generală și foarte abondantă în toată țara; pe unele locuri, zăpada are o înălțime de 3 metri și mai bine. Viscolul de asemenea a fost general și foarte puternic. Cursele postale rurale au fost, din această cauză întrerupte în mai multe județe, mai cu seamă în Buzeu, Fălciu, R.-Sărat, Roman, Tutova. Trenurile au suferit mari întârzieri atât la plecarea cât și la sosire. Singurele linii ferate întrerupte sunt Buzeu-Focșani-Mărășești și Buzeu-Făurei, însă, se speră că, până diseară, comunicația se va restabili pretutindeni.

FELURIMI

Un arbore gigantic. S'a instalat în parcul care înconjoară ministerul de agricultură din California, numit Sequoia. Acest eșantion este o parte de trunchiu care a fost tăiat și adus la Washington, spre a fi pus ca un turn în acel parc. Interiorul a fost parțial scobit, spre a forma două etaje, cu o scară înlăuntru. Vîrfurile a fost coronat cu un acoperiș ascuțit, câteva ferestre au fost practicate și edificiul are astfel, 12—15 metri de înălțime. Circumferența trunchiului este de 24 metri, ear' diametrul seu de 8 metri.

Poșta redacției.

D-lui G. T. în S. s. Nu este de Molliérci de un autor german. Costumele pot fi și cele obicnuite în prezent.

ULTIME ȘTIRI

Bombardarea Canoci.

Constantinopol, 16 Febr.

Ieri dimineață creștinii de pe insula Creta au asediat orașul Canea și au început asupra lui un violent foc de tunuri.

Principele de coroană al Greciei s'a întors ieri noaptea dela insula Milos, unde fusese probabil pentru a primi ordinele telegrafice, și postându-se cu flota în fața Caneei, a început să bombardeze orașul.

Flota marilor puteri stă pasivă în fața acestei bombardări.

Atena, 16 Februarie.

Vasul de războiu „Hidra“ întîlnind aproape de insula Creta un vas de războiu turcesc, a tras asupra acestuia timp de aproape 3 ore. Vasul turcesc numai printr'o fugă disperată a putut să scape a nu fi nimicuit de bombele vasului grecesc.

Ieri a plecat de aici spre Creta o nouă ceată de luptători. Populațiunea 'i-a salutat cu însuflețire.

Representanții marilor puteri au înaintat însă guvernului elin o notă diplomatică contra acestei noi acțiuni militare.

Împăcarea Grecilor.

Constantinopol, 16 Febr.

Poarta meditează asupra unui plan de a împăca pe Greci.

E vorba, ca Sultanul să numească pe prințul de coroană George guvernator general al insulei Creta.

Englezii, Italienii și Grecii.

Athena, 16 Febr.

În momentul când trupa de voluntari s'a imbarcat pentru Creta, pe vasele de războiu engleze și italiene au izbucnit entusiaste aclamări.

Consulul englez a declarat regelui Greciei, că la cas dacă Rușii vor scoate spada pentru interesele Turciei, guvernul englez va sprigini pe Greci.

Societatea „Byron“ a deschis un credit guvernului provisor al insurgenților din Creta.

Ocuparea Cretei.

Constantinopol, 16 Febr.

Representanții de aici ai marilor puteri au primit proiectul consulilor din Creta ca soldații de pe flotele străine să debarcheze și să ocupe insula Creta.

La arme!

Pola, 16 Febr.

Toate vasele de războiu din portul militar au primit ordin să stee gata de războiu. In crucișătorul „Stoica“ cel mai puternic vas de torpiloare au manda ad plece la

Redac'

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Arhiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1.000.000. Circulația anuală fl. 15.000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interes fără privire la termenul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin poștă și se efectuează momentan după sosirea comanedei.

12— [4]

Direcțiunea institutului.

3597/896. tkvi szám

[17] 1—1

Arverési hirdményi kivonat.

A m.-radnai kir. jbiróság mint tkvi hatóság közhírré teszi, hogy Vic'oria takarék és hitelintézet mint részvénytársaság végrehajthatónak Gyura Parténie végrehajtást szenvedő elleni 140 frt tökekövetelés és járulékal iránti végrehajtási ügyében a m.-radnai kir. jbiróság területén levő Monorostia községben fekvő a monorostiai 29. számú tjkvben A. I. 1. 3—8. sor 67. hrsz. beltelkes ház, 195, 291, 348, 445. 454, 68/a hrszámú külsőségre az árverést 402 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1897. évi márczius hó 12-ik napján d. e. 10 órakor Monorostia község-

házánál megtartandó nyilvános árverésen a kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeai rendelet 8. §-ában, kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt M.-Radnán, 1896. évi deczember hó 29. napján.

A m.-radnai kir. jbiróság, mint telekkvi hatóság.

Dr. Embey,
kir. aljbíró.

Fabrica de mobile

LAURENȚIU LENGYEL

Arad Piața Andrassy 9.

Recomandă onoratului public magazinul seu de mobile variind dela cele mai simple până la cele mai mai elegante. Montează locuințe complete și biurouri în ori-ce stil. La dorință se trimit gratuit cataloguri ilustrate și eșantioane de stofă.

Se recomandă sprijinului binevoitor al onoratului public.

Laurențiu Lengyel

fabricant de mobile

(14) 2—10

Arad. Piața Andrassy Nr. 9.

„MINERVA“

INSTITUT TIPOGRAFIC SOCIETATE PE ACȚII IN ORĂȘTIE

Cea mai ieftină tipografie!

Tipografia „Minerva“ din Orăștie, strada Berăriei Nr. 10, mărindu-și asortimentul, își oferă on. public serviciile sale pentru ori-ce fel de tipărire.

Fiind pusă în plăcuta pozițiune de a dispune de 6 mașini, și anume: 2 prese accelerate, mari, 2 prese de mână, mici, și 2 mașini: una de perforat și una de tăiat, precum și de 112 soiuri de litere de cele mai moderne, cu mai bine de 200 clișeuri și felurite alte obiecte tehnice, — garantează pentru efectuare promptă, corectă și frumoasă, cu prețuri foarte ieftine!

„MINERVA“ primește mai departe să efectuească tipărituri de cărți și broșuri de ori-ce mărime, pe lângă inveli de plată foarte ușoare, în rate dacă e de lipsă.

➡ Pentru Bănci tipărește Bilanțuri, Acții, Libele de depuneri, Cărți, Documente de Casă și tot felul de tipărituri.

➡ Pentru înfățișare plăcută, atrăgătoare, se garantează. ➡

Direcțiunea institutului Tipografic

„MINERVA“.

16— [6]